

Journalistiskt lágmark í Dimmalætting

Lágmarkið av øllum føroyskum journalistikki søu vit í Dimmalætting týsdagin í samband við aðalfundin hjá Meginfelag Útróðrarmanna. Á forsiðu blaðsins var eitt referat, um vit tora at koyra greinina undir tað heitið, ið var so vánaligt, at tað var skomm fyri blaðið og synd fyri lesararnar og tey avvarandi. Ikki tí, tað kann alt vera referera rætt, men eg hugsi mest um uppsetingina, vánaliga mál-nýtsluna og hvussu út av lagi keðiligt greinin var skrivað. Tað var burt út »undir allan kritikku«.

Dimmalætting skal annars hava rós fyri at vanda sær um føroyska málið. Í so máta liggur blaðið moguliga fremst í Føroyum (men tað er bara so ólukkálíka lítið, sum stendur í blaðnum í mun til í hinum trimum bløðunum: 14. September, Sosialinum og Dagblaðnum). Tí kann tað ikki vera ein av journalistisku medarbeiðarum blaðsins, ið eigur ábyrgdina av viðkomandi grein. Um so er — Guð náði okkum! Antin má tað vera onkur av fundarluttakarunum, ella onkur heilt óvanur, sum hevur gjørt hetta makke-verkið!

Annars tykir mær tað vera vánaligt, at einki av hinum bløðunum gjørdi nakað við aðalfundin.

Greinin byrjar við stórar yvirskrift: Aðalfundurin í Meginfelag Útróðrarmanna. Síðan er setningurin: »Á fundinum vóru ... meira verður ikki nevnt um fundin, fyrr enn helvtin av greinini er lesin. Lesarin hevur næstan gloymt, at tað er aðalfundurin, greinin snýr seg um.

Og so málið og setningarnir! Hálv dansk orð. Fremmandaoð. Málspillir, sum við einum sindri av umhugsi kundu verið broytt til nakað betri.

Einstök domi: »...deilast upp í 5 partar« Vanligt føroyskt er at byta. »...Framlegði eina nýggja skipstypu ...« Vanligt føroyskt er skipaslag. So stendur »sokalla Multipurposetypu ...« Eingin nóg góð frágreiðing er um, hvør ella hvussu »typan« er. Tað stendur bara »... har skip kundu hava upp til 3 driftir. Vanligt føroyskt er veiðuhættir. 3 = trý. Í staðin fyri, at tað stóð triggjar veiðuhættir. Soleiðis kann vera hildið fram: líkaleiðis, nærsagt, dent á trý ting, at ganga fyri seg o.s.fr. »tað næsta var at eliminera so nóg óproduktivt arbeiði sum gjørligt umboð, m.a. avskaffa ...« Fremmandaoð kunnu sjálvsagt nýtast, tá einki føroyskt er til taks, men har tað er lætt at flyta yvir í føroyskan málburð, skuldu fremmandaoð verið fullkomiliga óneyðug, uttan tey mest vanligu. Hetta skringingarlagið í Dimmalætting kennist tápuligt. Orðið »avskaffa«. Møguliga vanligt orð í føroyskari mál-nýtslu, men t.d. sleppa undan ljóðar nógvi betri.

Og so kemur ein setningur við ikki færr enn 60—70 orðum við snoklutum eykasetingum og øðrum úrðði. Skrivi setningin fyri at vísa á, hvussu skrivningar-

lag kann bronglast: »Tað triðja var, at dentur varð lagdur á at fáa smærri og relativt færra fôr, sum arbeiddi á sama hátt, sum útróðrarbátar gera í dag, nevniliga við at egna í landi (á landi!), og gera hesi skip so effektiv, so tey við bert 7 monnum umboð skulu kunna veiða á somu leiðum og líka so nóg sum størri linubátar við 15 monnum, har egnt verður umboð.«

Hesin setningurin er jú óneyðuga langur, og tí torførur at skilja. Latum okkum sleppa undan hasum »kanselimálinum«. Vanlig fólk og enn minni børn skilja ikki ein slíkan setning fyrstu ferð, hann verður lesin, og tað má vera endamálið.

Vónandi hevur greinskrivarin fingið somikið at hugsa um, at viðkomandi kennir eina størri ábyrgd mótevnis lesarunum —

ella lat meg bara siga øllum Føroya fólk — tí Dimmalætting kemur jú so at siga í hvørt hús. Hon hevur ella er eitt monopol og tí hevur lesarin krav um dygd. Tað eru ikki bert lýsingarnar, sum skulu vera dygdargóðar og rúgvismiklar, men eisini tíðindini til brúkararnar av blaðnum, ið ofta fáa lítið fyri pengarnar.

Eitt annað, sum óivað fleiri gjørdust bilsin yvir var, tá greinskrivarin skriver: »... og hevði ein kenslu av ...«. Hver »ein« í hesum fori er, skal lesarin eisini gita sær til, tí greinin er ikki undirskrivað av nokrum.

Latum okkum sleppa undan slíkum krotusmiðju-journalist-ikki aftur.

Brævið gjørdist heldur langrøkið, men mær tykir, at greinin skal ikki fara framvið uttan eina einastu viðmerking, hóast fólk yvirhøvur kanska ikki hugsa um slíkt, men bert slúka rátt. Og tað kann vera vandamiklið. Ikki minst hjá børnum. Tey halda helst, at tað, sum bløðini skriva

Opið kjak

er rætt, hóast tað iður av stavivillum. Hesum seinasta viðvikjandi áttu serliga Sosial- og Dagblaðið, ið hava sett øll met í villum og óvandnari skringing, at lagt seg nærri eftir.

Tá málið eiga vit at menna. Tað er jú eitt av teimum fáu eyðkennum, vit framvegis eiga. Men haldi endiliga fram við at nýta lætt og neyvt mál — og leggð gjógv millum tað stírvna seturmálið, sum 14. september hevur havt hug at fleppast uppí.

Fr.

Viðm. til brævið.

Tá Sosialurin sá dagsskránni til fundin, sum var ógvuliga áhuga-verd, spurdi hann seg fyri, men formaður felagsins, adolf Hansen, segði, at fundurin var fyri læstum hørðum. Tí einki um fundin í Sosialinum.

Bláststj.

Stutt frágreiðing til Havnar borgarar um meinigheitshúsið

Fyri nokrum árum síðani bleiv sáttmáli gjørdur millum meinigheitshúsráðið og Tórshavnar býráð, har ráðið fekk 2 hús við Tinghúsvegin, umframt 100.000 krónur móti at býráðið fekk gomlu meinigheitshúsin.

hóast byggiloyvi var givið av býráðnum, og aftaná at hetta bleiv ov gamalt og seinri aftur endurnýggjað, var ikki farið undir at byggja. Í fjór kom ynski frá formanninum í meinigheitshúsráðnum um at fáa part av skúlaoknum í Jónas Bronxgøtu í býti við ogn teirra við Tinghúsvegin.

Hetta ynski hansara gekk eg og ein meiriluti av býráðnum við til, treytað av at seinri samráðingar skuldu fara fram millum Tórshavnar

býráð og meinigheitshúsráðið, um hvussu býti skuldi verða.

Fyri fáum mánaðum síðani var lagt fram í mentamála-nevndini eitt liðugt gjørt uppskot til »makaskifti við meinigheitshúsið« har býráðið skuldi lata alt skúlaokkið við ábygdum skúlum, stórt 3800 m², til eitt virði av fleiri milliónum krónum.

Tá talan nú er um alt okið fór eg at fregnast hvor stóð aftanfyrir nevnda uppskot, og var úrslitið at sami maður, nevniliga býráðslimur Sofus Sivertsen fyri býráðið og meinigheitshúsráðsformaður Sofus Sivertsen fyri meinigheitshúsið arbeiddi fyri makaskiftisskjal, og vórðu blivnir samdir um býtið.

henda gerð fekk meg at

reisa spurningin um habilitetin hjá Sofus Sivertsen.

Á seinasta býráðsfundi ynskti eg tí málið útsett til aftaná valið, tá eg helt málið vera alt ov stórt til at lata Sofus Sivertsen aftur misnýta hetta sum biligt valagn sær til politiskan fyrirum.

At Sofus Sivertsen skirir meg at vera eitt amboð fyri tað hann kallar »anti-kristiskar kreftir« merkir bert mannin, men tá tvey dulnevi í Dimmalætting, ein havnarkona og ein havnarmaður, leggja javnaðarflokkin undir at vilja týna kristindómin, nýðist eg at mótmæla, og visa fólk hvussu býráðslimur og meinigheitshúsráðslimur Sofus Sivertsen, eftir mínum tykki, misnýtir sitt mandat.

Eins væl og hann sum formaður hevur ábyrgd fyri meinigheitshúsinum, hevur hann so sannliga sum býráðslimur eisini ábyrgd fyri Tórshavnar býi.

Jákup Sune Jacobsen

viðmerkingar

Mennið bygdaskúlarnar

Tingakrossur skriver um stevnumið sjálvstýrisflokksins. M.a. nevnr hann bygdaskúlarnar og hvønn týðning bygdalivið hevði fyri bornini. Krossur skriver:

Verða bygdaskúlarnir tiknir burtur koma fleiri sereyðkenni at detta burtur eisini og vit gerast fátækari. Kunneleikin til fortíðina, liviháttin og málið gerst linari, um hann bert skal fáast við at lesa sær tað til, sum kundi verið upplivað og tí ringt at komið til livs, hóast stóran ágang.

Sjálvstýrisflokkurin hevur hildið hetta verið so neyðugt at útbýggja okkara egna skúla og útvega so nógvan lærdóm, sum til ber at fáa her á landi, bæði við at menna bygdaskúlarnar og fáa hægri skúlar og granskingarstovnar so væl útgjörðar fyri at tey, sum skulu vera fôr fyri at standa seg við sinum føroysku fortreytum og hava nóg mikið í føroyskum granskingarevnum, sjálvt um tey mætt enn so rokka út um okkara landamark.

Arbeidsbýti landsstýrismanna

14. September heldur, at tey ymisku málsoðini í landsstýrinum eru býtt skeivt. 14. heldur, at sosialmálaráðharrin, ið eisini hevur idnaðarmál um hendi (herundir skipabygging), heldur skuldi havt kommunumál. Idnaðurin, sum er nær tengdur at fiskivinnuni, skuldi heldur verið undir fiskivinnuráðharrinum. Um menta- og samferðslumál skriver 14.:

Mest margháttliga býtið er tó býtið av mentamáli og samferðslumálum. Her hevur ein landsstýrismaður mentamála, samferðsluna uppi á landi og landbúnaðarmál, meðan ein annar hevur skúlamál, samferðsluna á sjónum og kommunikatióna yvirhøvur (post, telefon o.s.fr.). Her kann hvør maður siggja, at her er farið fram eitt vitlest býti av málsoðum. Undir

mentamála-landsstýrismannin hoyra m.a. skúlamál, útvarp, bókasavnsmál o.s.fr., og undir samferðslu-landsstýrismannin hoyra vegir, havnir, samferðsla sjó, land og loftvegis o.s.fr.

Um at krógva seg

Tá ið á sinni so mikil skringing um dóp stóðst, tók mangur til orða bæði fyri og imót, hvussu nú frægast kundi gagna okkum smáu, doyptur ella ódoyptur, at ragga okkara livsveg. Millum teirra var ivandi sál, sum orsakað av sjúku ikki á hóskaðri aldri kundi verða doypt, og tá hetta nú ikki var avrikað sum vanligt var ein mánað eftir føðingina, helt umrøddi ella bera til at fáa hetta gjørt seinni, væl at merkja, tá hann hevði fingið so frægt skil, at tað tóktist honum »skomm« at lata seg doypt trólvaksin, og tiskil varð konfirmasjónin eisini av ongum.

»Hin ódoypti« leitaði sær í

bløðini sum so mangur og fekk har ráð frá mongum vælmeindandi, guðsóttandi fólki, tó einki av hesum kundi veita ivandi sál hansara trygd og vísu fyri, um nú honum á evsta degi untist at vinna á mál.

Men tað sum góð ráð í lesarabrevum ikki megnaðu, tað gjørdi harafturimóti brøvini frá »prestinum« og »frelsunarherumboðnum«, tað at vísu hin »ódoypa« um, at hóast ongan dóp og onga konfirmasjón, var kortini ein vón, og honum kendist av hesum lætti, tyngdu sál hansara stóru uggi, og orðið tókk tyktist alt ov smáligt sum

samsýning til prestin og hin, ið troystaði.

Hvussu nú »hin ódoypti« í dagliga yrki sinum skikkar sær, kann eg av grundum einki siga um, tí viðkomandi er mær púra ókendur, men hvat skringing viðvikur, so hevur hann í vøggugávu ikki fingið sørt av hesum kynstri, og tá sagt verður, at Føroyingurin er føddur við ár i hendi, so hevur »hin ivandi« ella »ódoypa« neyvan havt annað enn ein blýant í hondini, tá hann á fyrsta sinni sá dagsins ljós.

Skriving hansara er speisk og stundum stingandi, og hon hevur okkurtíð til endamáls at halda hampafólk fyri tað turra spott, sum nú »neyðarrópið« frá

Framhald á síðu 7